

NARODNA PROSVJETA

Mjesečnik za školstvo, književnost i prosvjetu.

GLASILO ISTOMENOG UČITELJSKOG DRUŠTVA.

Izlazi svakog prvog u mjesecu. — Godišnja cijena 4 K. Rukopisi se ne vraćaju.

Urednik Ernest Jelušić.

Sadržaj:

Tigar i Hija. Spjevao Nadan Zorin.

Uzgojni ručni rad. Fran Katarinić.

Čudo. Piše Josip.

Moji prijatelji. Spjevao Josip A. Kraljić.

Ustanovljenje ženske građanske škole u Istri.

Izviješćuje Augustin Rajčić, rav. učit. u Opatiji.

Hrvatsko učiteljište u Kastvu. Učitelj.

Naše plaće. Piše I. Mahulja.

Vjesnik. — *Književnost i umjetnost.* — *Korice*
za „Narodnu Prosvjetu“.

OBAVIJEST

blaĝajnika učiteljskog društva »Narodna Prosvjeta«.

Uplatili nadalje slijedeći članovi:

1. Za upisninu 2 K i članarinu 2 K 40 h za godinu 1906.:
J. Jurdana, Lanišće. — M. Lešćan, Brgudac. — M. Grosman, A. Ellner,
M. Širola i M. Lovrić, Kastav. — I. Lesica, Rukavac. — F. Rubeša, Zamet.
2. Članarinu do konca god. 1906.: P. Bolonić i M. Wrišer, Supetar.
Š. Havel, Roč. — P. Justić, Rakalj. — V. Kinkela, Žminj. — Z. Klun,
Brest. — T. Golmajer i K. Kraic, Buzet. — J. A. Kraljić, M. Lošinj.
I. Načinović, Kršan. — A. Rajčić, Jursiči. — A. Štefanić, Kornić. —
A. Dukić, Mošćenice. — E. Jelusić, Pula. — A. Mladenić, Vodice. —
P. Matanić, Pazin. (Nastavak slijedi).

Bila vam na pameti Družba
sv. Cirila i Metoda za Istru!

Uplatili „Krvavu košulju“:

D. Poropat, J. Bačić, A. Marčelja, dr. K. Bonefačić, J. Gregorec, J. Sirotić,
A. Linardić, D. Kragora, F. Baf, A. Andrijić, M. Kinkela, F. Jelusić, I. Nači-
nović, I. Milohnić, I. Saršon, F. Matejčić, Čitaonica Pazin, M. Krmpotić, J. Jur-
dana, dr. G. Črvar, dr. M. Trinajstić, A. Marčelja, A. Opašić, Škola Pičan,
dr. J. Pertol, A. Iskra, A. Štiglić, V. Kinkela, A. Polutnik, F. Jelusić, dr. Kalčić,
N. Matejčić, K. Mahnić, P. Saršon, A. Dukić, N. Pajalić, dr. A. Slanger, M.
Marijana, A. Brozović, Z. Bobinač, A. Flego, dr. E. Peršić, M. Wrišer, P. Bo-
lonić, M. Filinić, I. E. Vrabee, B. Dubrović, M. Trinajstić, J. Miran, K. Pavelić,
J. Velikanje, A. Rajčić, V. Puharić, N. Jedrlinić, I. Flego, kot. učit. knjižnica
Pazin, I. Nežić, F. Katarinić, A. Kolić, M. Prosen, F. Hrdý, P. Peršić, H.
Bolković, A. Haračić, B. Frančić, A. Štefanić, L. Sloković, R. Jurinčić, I. Kar-
lavaris, J. Jurkotić, L. Oklobžia, J. Kraljić, A. Dukić, R. Jelusić, Mjesno škol.
vijeće Kaš'av, J. Šepić, A. Mladenić, M. Zgrablić, J. Iskra, J. Bozja, dr. M.
Oršić, L. Križ, N. Hrzić, R. Benigar, I. Šoštarko, M. Brajša, F. Mavar, M. Lešćan.

NARODNA PROSVJETA

Mjesečnik za školstvo, književnost i prosvjetu.

GLAS LO ISTOIMENOG UČITELJSKOG DRUŠTVA.

Izlazi svakog prvog u mjesecu. — Godišnja cijena 4 K. — Rukopisi se ne vraćaju.

Urednik ERNEST JELUŠIĆ.

Tigar i lija. Spjevao Nadan Zorin.

Basna.

Lava silnog jednog dana
Zvjerke tužne ukopaše,
Istog dana tigra ljuta
Za kralja si izabraše.

»Da nas, braćo, s okrutnosti
Više svijet ne proklinje,
Nitko od nas nesm'je klati
Ljudim krotke životinje.«

»To je volja vašeg kralja,
To je njegov zakon sveti;
Tko ne bude htjeo slušat,
Morati će odmah mr'jeti!«

Tako grmnu tigar ljuti,
Sve se zv'jeri prepadoše,
Sumnjivo ga pogledavši,
Svojim putem otidoše.

Dobe mali razmak ode,
Liju snadje udes hudi,
Dovede ju vuk pred tigra,
Da po zakonu joj sudi.

»Prosti meni, gospodaru,
Neću klati nikad više,
Glad me nagna!« — reče lija —
I pred kraljem suze briše.

»Ne opraštam!« — riknu tigar,
»Zakoni su sveti moji,
Tko ih krši, tko ih lomi,
Smrtna mu se kazna kroji!«

»Ne opraštaš?« — lija zbori —
»Kad u selo sinoć padoh
Pokraj staja opazih te,
Gdje rastrže janje mlado!

D 10
1984 C-46-B

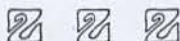

Sljedeć tebe, pile zaklah,
Pa mi smrtnu kaznu krojiš!
A ti? — jagnjad kolješ — reci
Je l' se zakona ne bojiš?*

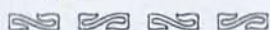
»Šuti! — koji zakon daje,
Zakonom taj prosto vlada« . . .
Kriknu tigar i u gnjevu
Jadnu liju raskomada.

* * *

Bezobrazno radi onaj
Koji bližnjeg bije, kini
Radi gr'jeha što ih i sam
Zlikovački svagdan čini.

Uzgojni ručni rad. Fran Katarinić.

Danas se od pučke škole traži, da učini gojenca sposobna za rad u ljudskom društvu. Svaki čovjek mora da bude kulturni radnik, bilo kao zanatlija, radnik, poljodjelac. Iz ruku uzgajateljevih treba da izađe gojenac kao zdrav i radišan čovjek, koji je spreman i gotov, da kod rješavanja kulturnih zadaća svoga naroda surađuje, i to kao valjan građanin i koristan član ljudskoga društva, čiji gospodarsko-politički nazori, čiji pravni pojmovi, moral, religioznost i ukus stoje u skladu sa načelima najboljih duhova njegovog vremena.

Da se tim principima napredne pedagogije i pučka škola odazove, da je provede i oživotvori, nastoji si ona umnožiti sredstva djelovanja u tome pravcu. Jedan između tih sredstava jest bez sumnje i slöjd, ručni rad.

Sa daleka sjevera stao se i on širiti dalje prama jugu, a da blagotvorno djeluje na duševni i tjelesni razvitak djeteta, kaošto nam sa švedske nadode i »gimnastika švedska«, koja danas uspješno djeluje, ne samo među školskom omladinom, nego i odraslima krijepi i jača tjelesne organe, a da umiri živce, na koje u punom tijeku utječu razni čas jači, čas slabiji ugodni i neugodni utisci izvana. Kad otvrdne tijelo, kad se okrijepi njegova snaga, lakše će tada podnositi udarce što kroza nj prodiru u dušu.

I ručni rad imade da k tome svoju doprinese. Svrha je njegova, da se u pučkoj školi podignu stanovite duševne i tjelesne sposobnosti. Evo u

čemu se sastoji ručni rad. Ako izrađujemo predmete drugim načinom, nego li što ih izrađuju zanatlije i obrtnici, pa ako izrađujući predmet stavljamo svu pažnju samo na način izradbe više nego li na sam predmet tako, da se radnjom učimo i jačamo, da nam se dakle razvijaju duševne i tjelesne sposobnosti, onda se takva radnja zove u opće »slöjd«, ali napose pedagoški slöjd ili kako ga u Hrvatskoj pravom nazvaše »uzgojni ručni rad«. Njemu je dakle zadaća, da uz risanje i pisanje i tjelovježbu, djeluje ne samo na tjelesni, nego i na duševni razvitak. I zbilja je tako, jer djeca izrađujući pojedine radnje, vježbaju vid i ukus, a što je glavno, postaje im ruka spretnija, gipkija; vježba im duševne sposobnosti, jer treba da kod izradbe misle — izvedba radnje nuka ih, da ustraju u započetom poslu.

Djeca su doista dragovoljno zabavljena, rado rade, ali da li su kod tih radnja i ustrajna, da li ih oni i dovrše? To je ono, što se opire njihovoj naravi (dobi), njihovoj nestašnosti! Kod njih je rad letimičan: promjena ugađa njihovoj dobi, pa zato rado prelaze iz jedne nedovršene radnje na drugu. Eto, tome hoće da priskoči u pomoć uzgojni ručni rad! Nije njemu do toga, da djeca izrađuju predmete, koji bi se takmili sa zanatlijskim radnjama. Ne, jer radnja treba da bude kod uzgojnog ručnog rada takva, da se pri njemu ne polaže sva vrijednost na izradbu samoga predmeta t. j. na gotov predmet, već da se uloži sva vrijednost i važnost na samu radnju i na način izrađivanja, da što bolje djeluje na duševni i tjelesni razvoj učenikov, da vježba učenika u samostalnu mišljenju; da obuhvaća cijelo mišljenje i mozganje njegovo, i da ne prelazi u mehanički rad; on treba da je takov, da se metodički poredati dade. Ustrajnosti se dakle hoće do postignuća pretpostavljena cilja. Tu treba da djeluje oko, ruka a i volja. Kod izvedbe ovakvih radnja, postavlja se u gibanje većina organa nego li to biva kod risanja i pisanja. Kod risanja viđa dijete samo zaplet crta, koje mu predočuju predmet samo s jedne strane; pogriješi li potegnuti crtu, pomoć će se brisalicom, nije li kadro povući ovisnu, vodoravnu crtu, poslužiti će se redalicom, papirom a i istom olovkom, dok kod uzgojnog ručnog rada, iza kako je orisao uzorak, odlučuje jedino prava vještina oka i ruke, ako ne će da mu se oruđe omakne sa omeđene crte. Tu treba da dijete usredotoči svu svoju pažnju, koja raste tim više, što se cilj brže primiče. Naravno, da će se ona jačati i tim postajati ustrajnija, što bude i dalje takvim vježbana nukana na izvedbu intenzivna rada.

Iz ovoga slijedi, da se uzgojni ručni rad oslanja na pouku risanja, koju valja, i što većma spajati sa pomenutim.

Da djeca uzmognu nacрте i konstrukcije modela razumjevati, moraju znati samo sve nacрте i mjerstvene likove nacртati, a po tom oslanja se on

i na mjerstvo, a ovo nužno i na računstvo. Istina je, da je čovjek najzadovoljniji onda, kad vidi misao svoju u čin pretvorenu, kad može rukama opipati plod umovanja svoga; ali ako to biva kod dozrijelih, kud i kamo će se to ugodno čuvstvo očitovati kod onih sanjarskih duša! — Mjerstvo je djeci mila nauka, ata tek onda ploda donaša u pučkoj školi, ako je zorna. Eto i tu se opet pruža prigoda za ručni rad. Učeći mjerstvo izvađaju se razni likovi, mjere strane, kutovi; lijepi se, radi, mjeri, uspoređuje i računa. Evo duševnih sposobnosti na djelu, a ruke i vid, — kao podvrgnute njezinoj sposobnosti, koju zovemo voljom, — vrše djelo, i opet priučavajući dijete, da usredotoči svoju pažnju, — da ju jača i da biva ustrajnije. Nije to sve, nego i to, što se dijete na taj način priučava tačnosti, redu i čistoći, što su jedne od glavnih svojstava, da se u djetetu razvije smisao za oblike i ljepotu.

Istina, prve radnje, — što će ih dijete izvesti, — bit će prosti mjerstveni likovi sa dvije protege, a za tim manje sastavljeni i t. d. Prirodno je, da će u početku mjerilo biti u naravnoj veličini, poslije će ono postepeno, — kako budu djeca napredovala u izradbi, — upadati u $\frac{1}{2}$ ili $\frac{1}{4}$ naravne veličine, a najzad u manja mjerila. Svaka radnja treba da je u razmjeru sa svojim uzorom. Pošto se izradba daljnih predmeta metodički dalje uspostavlja, to će i radnje sastavljenije bivati, pa će one zahtjevati i više pažnje i ustrajnosti za izvedbu pretpostavljena cilja. Jer su te radnje takve konstrukcije, to već iz samih njih slijedi, da će im pojedni dijelovi biti u međusobnom snošaju, koji će podavati oku ugodnu sliku, koja će se djetetu tim većma militi, što je ona plod njegove umne i tjelesne proizvodbe i tako blagotvorno utjecati na uzgoj ukusa; buditi u njemu smisao za ljepotom, za čim škola već po svome zadatku i teži.

Da uzmognu učenici udovoljiti svim zahtjevima, što ih ovakva pouka na nje stavlja, treba da barem jedanaest godina imadu i da istom u ovoj dobi otpočne sustavan rad. Pri pouci u uzgojnom ručnom radu imade se uzeti veliki obzir na individualnost pojedinih učenika, a učitelj mora strogo nadzirati rad i bdjeti na učenicima za vrijeme radnje, a to je samo onda, ako učitelj poučava istodobno ne cijeli razred, nego treba da ih porazdijeli u skupine najviše od 10 do 12, a kada budu učenici uvježbaniji i samostalniji, može ih uzeti i više, u koliko bude prostora i oruđa.

Konac slijedi.

Čudo. Piše Josip.

22222222

— Pa što se to dogodilo?

— Čudo! Pravo čudo!

— Ajde! i Jurica mahnu rukom pred čelom u znak, da su čudesa dandanas stvorovi samo bolestne mašte.

— Ti ne ćeš vjerovati, Jurica, — u ostalom morali su tebe, što su mene, okrstiti Tomom — Idi! i primi ga ispod ruke.

Oba se spuštahu kraticom od Madonette do Fontane ispod Buzeta, pa onda udare zapadnom cestom put Kamenih vrata. Sad bi ih nestalo u vrbovlju na žalu Mirne rijeke, sad bi se opet pokazali na bijeloj cesti.

Kraj kamenih vrata pregaze Mirnu vodu i gazeći rosnu travu po dolini tražahu shodno mjesto, puteljak, šta li, da se strmim obronkom kroz šumicu proveru do sela Podrebri, jer je Jurica htio da vidi čudom ozdravljeloga momka.

— Namjeravaš metnuti prst u njegovu ranu, kako moj imenjак sv. Toma Isusu, pa ćeš onda vjerovati?

— Dà, baš tako, reče Jurica.

— No ne ćeš baš tako, jer bolesti nema ni traga; njemu je grlo sada kao tvoje, a pred dva dana imao je gušu, dugu, tešku gušu pod grlom, da se nije mogao ni prignuti. Njegova majka morala ga djelomice i odijevati. S njom je on živio upravo sretno. Nedostajalo mu nije ničega; majčica, njegov anđeo, priskrbila mu sve. Ona ga je njegovala i tetošila oko njega: jedinac joj bio. A on — Ivan, kako je majčicu svoju ljubio!

No jučer mu ju zakopaše na pustom buzetskom groblju. Po noći ju bilo snašlo zlo, hudo zlo. Ivan je vikao na pomoć, ali nitko od susjeda nije došao, bilo da nijesu čuli pred strašnom burom, bilo da . . . no ne vjerujem, jer su u Podrebri dobri ljudi. Majka umrla iste noći. Ivan ju zvao najmilijim riječima, drmao ju, ali majka — hladna. Molio je za nju i suzama kvasio njezin krevet.

Jutrom pùče u susjedstvu glas, da je kuga umorila majku Ivanovu ili da ju je mòra ugušila. Ljudi se držali nekako daleko.

Ivan izvadi iz škrinje njezino najbolje odijelo, pa majčicu odjenu i počešlja joj sijedu kosu a u ruke joj utakne čislo.

Onog istoga dana ponesoše ju u crkvicu na groblje, jer u Buzetu mrtvačnice nema.

Za lijesom nije nitko stupao osim Ivana, koji je nosio svjetiljku i na brzo zbijeni drveni križ. Bilo je zima: da si pljunuo, eto leda. Četvorici, što su nosili pokojnicu, visjele ledene svijeće na brčinama. Više su puta položili lijes na zemlju, da huknu u ruke ili da ih stisnu pod pazuhe. Samo Ivanu nije bilo zima, ako je i bio gologlav. Molio je on očenaše i zdravemarije i najnježnijim riječima zvaio svoju majčicu: »Ne ćeš me ostaviti, majčice mila, draga moja mamice.«

I došli do pustoga groblja. Ljudi položili lijes u crkvicu i otišli u grad, da se trebeda ogriju kapljicom vina. Ivan ostao u crkvi; njemu nije bilo zima, niti ga morila glad ni žeđa. Zavukao se u klupicu i molio za svoju mrtvu majku. Nije ni opazio, kako se šuljala kroz prozorčice i pritvorena vrata crna noć u crkvicu.

Zvonar odzvoniv zdravumariju dođe na groblje i zaviriv u crkvicu pa uvjeriv se da je čovjek kod mrtvaca, ode kući mumljajući sam sobom: »Bude li mu zima, neka se poskrbi za zamjenika; ali teško će ga naći. Tko bi po ovoj studeni amo!?!«

Ivan probdije noć u crkvi kraj drage si majke svoje i moljaše se za spas njezine duše. Kad je dogorjela njegova svjetiljka, užge na oltaru svijeću, da ne bude u tmuni.

Drugoga dne u zoru dođe grobar s motikom. Prije nego je pošao kopati grob, ode u crkvu.

— Što radiš tu u toj ciči? reče Ivanu.

— Čuvan svoju mamicu, odgovori Ivan.

— I cijelu noć si tu bio!?

— Da!

— A nijesi ni jeo ni pio?

— Nije mi ni potreba bilo. Noć je prošla tako brzo.

Starac zaziblje glavu s desne na lijevo par puta pa se onda maši u njedra i izvuče malu bočicu: — Na, gutni!

I Ivan okusi pa sa zahvalom vrati bočicu grobaru. Ovaj izvadi stivinu pipicu, turi mali prst unutra, s obrnutom udari po dlani, puhne u kamiš pa natrpav ju duhanom i pripaliv ode na svoj posao.

Napokon dođe župnik i zvonar i . . . majka Ivanova ode pod ledinu. Ivan dobaci grudicu zemlje na njezin grob i reče: »S Bogom slatka majčice! Nijesi mi ti umrla, jer te duša moja vidi, srce te moje ima sahranjenu; počivaj mirno! . . . Sin tvoj će biti i nadalje tvoj i božji!« ode iza župnika, zvonara i grobara i on u Podrebar u pustu kuću svoju.

Kad ga ugledaše susjedi, začudiše se vrlo: Ivan je bio bez guše.

— Kako ti se to desilo? pitali ga, a on:

— Ne znam kako, samo to znam, da se je Bog, moj otac, smilovao maminoj molbi i ozdravio me. Dok sam imao mamu, pomagala mi ona, ali sada mi je trebalo pomoći božje, koja se je eto odmah pokazala.

* * *

I sad su Jurica i Toma išli u selo, da vide ozdravljenoga Ivana. I vidješe ga. Nekako blaženo žalostan, skoro veseo je bio Ivo, kako su blaženi svi oni, koji Bogu izručuju boli svoje, koji u Bogu žive i u nj se pouzdaju.

Kad je čudom ozdravljeli Ivan zapazio, da mu Jurica malko odviše zaviruje na grlo, reče mu:

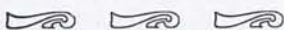
— Ne ćete ništa vidjeti, jer ste . . . slijep.

Toma povuče Juricu za rukav i reče:

— Ajdmo! Iz ovoga mladića govorio je sada Bog sam.

Moji prijatelji! Josip A. Kraljić.

Sa tananog vrha čistog ideala,
Smalaksalih sila moje sudbe gorke,
Isplakanih zjena, piljila je n'jemo:
Moja sreća pusta u smrtne povorke.

Zaredale nizom, žalnije od tuge,
Ko Jadrana gordog usplakali vali,
I na pogreb spremne, rušile se redom,
Usmrćene nade, mrtvi ideali.

Uzdrhtala sreća, žezlom o tle prsnu,
Sa grančice vrha u ponor se osu,
Nasmjehnu se zloba, zloduhom demona,
To su moja braća, prijatelji to su! . . .

Ustanovljenje ženske građanske škole u Istri.

Izješćuje Augustin Rajčić ravn. učitelj u Opatiji.

Na glavnoj skupštini učiteljskog društva »Narodna prosvjeta« u Puli dne 5. lipnja 1906. pročitano je slijedeće izvješće:

Slavna skupštino!

Akoprem uvjeren, da je za sada, a možda još i za nekoliko godina, uzaludan svaki naš trud i napor tražiti građansku školu sa hrvatskim naukovnim jezikom, gdje ne možemo isposlovati ni najnužnijih pučkih škola za ono šestnaest hiljada naše djece, koja živu i rastu u tmuni neznanja, odazvah se ipak rado pozivu skrbnog našeg odbora, da o toj točki dnevnoga reda izvješćujem na današnjoj našoj skupštini, što si osobito u čast pripisujem.

Građanska škola spada u kategoriju pučkoga školstva, a ima svrhu, da učenicima učvrsti i proširi znanje stečeno u pučkoj školi i to u obrtnom, trgovačkom ili poljodjelskom smjeru prema potrebi mjesta i kotara, u kojem se nalazi. Građanska je škola osim toga priprava za učiteljišta, a danas i za mnoge druge strukovne škole, koje ne pretpostavljaju srednjoškolske naobrazbe. Na temelju ove svoje svrhe je građanska škola u današnjem vijeku napretka od prijeke potrebe i za dječake i za djevojčice, jer današnje okolnosti zahtjevaju čim opširnije znanje, pa bilo to i u najneznatnijem zanatu. Čovjek bo, koji više zna, lakše prolazi u borbi za opstanak.

Obzirom na to, što naši dječaci u Istri imadu jur srednju školu u Pazinu i vrlo dobru delavsku školu u Kastvu, koja je već do sada doprinijela, da su mnogi naši mladići došli i do bolje korice kruha, nego bi bili inače, obzirom dalje i na to, što se jur radi o tome, da se ustroji po Istri i poljodjelskih tečaja za dječake, dočim za daljnu naobrazbu naših djevojčica nije još ništa učinjeno ni poduzeto, slažem se potpunoma sa predlogom vrijednog našeg odbora, da uznastojimo oko ustanovljenja ženske građanske škole u našoj zemlji sa hrvatskim naukovnim jezikom.

Mi živimo sada u vijeku, kojega okolnosti sile, da si i mnoge žene moraju drugim zanimanjima nego li su kućanstvo i ručni rad skrbiti za svagdanji kruh, a vrijedi to osobito za djevojke i žene u gradovima i trgovišcima. Danas nalazimo žene u poštanim, brzobjavnim i telefonskim uredima, nalazimo ih u trgovinama, u obrtnim i inim poslovnim poduzećima. U navedenim se uredima i poduzećima zahtjeva redovito od djevojke obširnijega znanja i veće naobrazbe nego li to pruža pučka škola. Pošto naše djevojke nemaju sada

gdje da steku nužnu tu naobrazbu, teško dobiju takove službe, pak dolaze u našu zemlju djevojke iz drugih zemalja i drugoga roda, koje ne samo da oduzimlju kruh našim kćerkama, već se k tomu još podruguju našem jeziku i našim ljudima, čemu su nam najbolji dokazi česte tužbe po našim novinama na gospođice u poštanim uredima.

Navedeni razlozi bili bi po mojem mnijenju poglaviti uzrok, da se ustanovi u Istri bar jedna građanska škola za djevojčice, dočim bi zahtjevi današnjeg društvenog života bili odmah drugi povod.

Dandanas ne zahtjeva se od djevojke, da bude samo dobra kućanica, nego da bude prema duhu vremena i naobražena u svrhu, da bude uslijed toga mogla kano majka uspješnije odgajati svoju djecu, a i sudjelovati u radu za narodni opstanak i razvitak. Svi napredni narodi skrbe za čim opsežniju naobrazbu svojih žena, pa je i naša dužnost raditi u tu svrhu, a da naše žene ne zaostanu za ženama drugih naroda. Nužnu tu naobrazbu ne može pružiti danas sama pučka škola, pa eto potrebe građanske škole.

Da mi nemamo u Istri hrvatske građanske škole za djevojčice, uzrokom je mnogo puta, da se kćeri i dobrih naših narodnjaka otuđe svomu rodu i jeziku, dapače da preziru svoj rod i jezik. Pošto naime nemamo u Istri nikakve škole za daljnju naobrazbu djevojčica, šilju, osobito bolje stojeći roditelji svoje kćeri na odgoj kakvim uršulinkama ili pako u kojekakve Mädchenpensionate, gdje se žalibože, koliko bar ja znadem, ne uči ljubiti i cijeniti svoga roda i jezika, već se dapače, kako malo prije spomenuh, otuđuju i svome rodu i svome jeziku. Poznavao sam djevojke, Hrvatice, koje su pošle u takav zavod pa kad su se kući povratile, govorile su međusobom njemački, te čitale ili bar sobom ponašale njemačke knjige, a to sve zato, jer ih tamo naučiše, da to zahtjeva bon ton.

Mnijem, da su dostatni razlozi, koje do sada navedoh, a da si mi postavimo dužnošću skrbiti svim silama i sredstvima, da se u čim skorijem roku ustanovi u Istri bar jedna ženska građanska škola sa hrvatskim naukovnim jezikom.

Nu nije dosta da skrbimo za ustanovljenje građanske škole u govoru, već treba da skrbimo i zato, da bude ustanovljena u mjestu, koje ju najnužnije treba i koje pruža dostatne garancije za opstanak joj. Ugledni naš odbor mnijenja je, da bi najprikladnije mjesto bilo Kastav, nu ja, koji prilično dobro poznajem okolnosti u Liburniji, toga mnijenja nisam. Već s gledišta financijskoga, sada kada se je Kastav obvezao prema c. kr. vladi, da je pripravan graditi zgradu za učiteljište i nabaviti zemljište za školski vrt, naišlo bi se stalno na poteškoće prije no bi na lahku ruku Kastav mogao uzeti na se i teret

građanske škole. Uzorna uprava općine Kastav učinila je i još uvijek vrlo mnogo čini za pučko školstvo, no ona ima, da još podigne mnogo novih zgrada za jur opstojeće pučke škole, na kojima se razredi množe, a i za jur novoustrojene kao što i za one, koje će se morati u kratkom razmaku vremena po Kastavščini ustrojiti. Građanska škola zahtjeva doličnu modernu zgradu, a općina, koja ju primi, nema samo da dade tu zgradu, već ima da skrbi i za pokušstvo, učila, čišćenje, ogrjev, rasvjetu, uredovni paušal, te stanarinu učiteljskim silama, kojih na građanskoj školi ima biti po zakonu najmanje četiri, ne uračunav vjeroučitelja. Općina, koja primi građansku školu, primi s njom i znatan teret, a koliko su meni prilike poznate mnijem, da za sada Kastav toga tereta primiti ne bi mogao.

Općina, koja može i za koju već unaprijed jamčim, da bi dragovoljno primila na sebe sve gori navedene terete građanske škole, te koja uz to takovu školu u pravom smislu riječi i nužno potrebuje i raspolaže svim uvjetima za opstanak joj, jest općina Volosko-Opatija. Ne spočitnite mi, da možda samo pro domo govorim, već slušajte slijedeće razloge, pak sam uvjeren, da ćete biti mojega mnijenja.

Glavni uvjet za opstanak budi koje škole jest, da ima polaznika. Ženska građanska škola u Voloskom-Opatiji imala bi ih i na pretek. Tekuće bo školske godine polazi petu i šestu školsku godinu svih mjesnih pučkih škola u Volosko-Opatiji nešto oko osamdeset djevojčica, a mogu mirne duše kazati, da bi se od tih upisalo u prvi razred građanske škole, kada bi se ona otvorila početkom nastajuće školske godine, barem pedeset. A nisu u to uračunane djevojčice obližnjih nešto preko pol ure udaljenih sela Kastavske i Veprinačke općine. Kastavska ženska pučka škola ima možda i više polaznika pete i šeste školske godine, nu te se, što se tiče polaska građanske škole, vrlo razlikuju od onih iz Voloskoga-Opatija. Polaznice ženske pučke škole u Kastvu su ogromnom većinom seljačke kćeri, a mi svi dobro znamo, kako željno iščekuju seljaci, da mine čas polaska škole, dapače ne rijetke su molbe, da se oslobode pojedine djevojčice od polaska škole još prije nego li su navršile propisanu dobu. Uzrok je tomu, što seljaci trebaju svoju djecu u kućnom i poljskom radu. Sasma nešto drugoga je u Voloskom-Opatiji. Tu su djevojčice kćeri radnika, zanatnika, obrtnika, trgovaca i činovnika, koji mnogo rijeđe nego li seljak trebaju svoju djecu za kakav rad, a k tomu jošte mnogo bolje pojme korist i potrebu nauke nego li seljak. Dogodilo se meni ne rijetko, da su me roditelji molili, e bi jim pridržao bar još jednu godinu djevojčicu u školi, akoprem je navršila godine i naučila ono, što se je u mojoj školi moglo naučiti, i to zato, jer je još premlada i preslaba, a da pođe u nauk

kakvoj švelji ili modistinji, a ako ostane kod kuće izvržena je pogibelji, da se pokvari i zalijeni lutajući besposleno po ulicama. Sve ove okolnosti uvidjela je i uprava općine Volosko-Opatija, pa je zato, da bar djelomično priskoči potrebi, otvorila početkom tekuće školske godine na svoje troškove tečaj za daljnju naobrazbu djevojčica. A i s narodnog gledišta potrebita je građanska škola u Voloskom-Opatiji. U Opatiji naime opstoji za sada još privatna njemačka pučka škola, koje svrha među ostalima je dakako i germanizacija. Ta škola ima i nekakav sedmi razred za djecu, koja su jur dovršila pučku školu, pa se je tamo utopila već po koja naša djevojčica, što se stalno ne bi bilo dogodilo, da smo imali građansku školu.

Na možebitni prigovor, da radi skupoće u Voloskom-Opatiji, ne bi mogle polaziti tamo građansku školu djevojčice iz drugih strana Istre, mogu vas uvjeriti, da se skupoća življenja u Voloskom vrlo malo ili ništa ne razlikuje od skupoće življenja u Kastvu.

Na temelju svega što rekoh, utvaram si, da ste sada i vi svi mnijenja, da je Volosko-Opatija najzgodnije mjesto u Istri za hrvatsku žensku građansku školu.

Pripominjuć još, da u Opatiji imaju djevojčice možda više nego u i kojem drugom mjestu Istre zgrade i prilike, da se priuče takozvanoj etiketi i gipkosti ponašanja u društvu, završujem i postavljam slijedeći prijedlog:

Današnja glavna skupština neka zaključi, da se upravni društveni odbor obrati na visoko c. kr. zemaljsko školsko vijeće za Istru molbom, da ono poduzme shodna, da se u smislu § 5. zemaljskoga školskoga zakona za Istru od dne 30. marča 1870., zemaljski zakonski list br. 20, ustanovi u Voloskom-Opatiji ženska građanska škola sa hrvatskim naukovnim jezikom.

Opatija, dne 23. maja 1905.

Hrvatsko učiteljište u Kastvu.

Zastupnici Istre podigli su bili više put svoj glas bilo putem interpelacija u istarskom saboru i carevinskom vijeću, bilo inako, da se kombinovano učiteljište u Kopru preustroji tako, da bi svaka narodnost — Hrvati, Slovenci i Talijani — imala učiteljište u svom materinskom jeziku.

No je c. kr. vlada time otezala, jer se samo po sebi razumije, da bi za tri učiteljišta trošila više, nego li troši za jedno. Priznati se doista mora,

da je učiteljište u Kopru u financijskom pogledu vrlo praktično udešeno, ali drukčije ide sve naopako. Eto. Nekoje predmete podučava se posebice svaki odio, a nekoje — između tih najglavnije, kao pedagogiku i gospodarstvo ukupno u njemačkom jeziku. S pedagogikom se započimlje već u drugom tečaju, otuda ona nervozna žurba profesora njemačkog jezika u prvom tečaju, da čak nauči njemački, da u drugom tečaju uzmagnu pratiti podučavanje pedagogike u njemačkom jeziku; otuda mnogo drugih redova, i đaci, inače sposobni, ali ne poznavajući dovoljno njemački, moraju ostaviti zavod ili vrlo mnogo vremena tritati s učenjem njemačkog jezika na škodru drugih predmeta; otuda nerazumijevanja najznamenitije nauke za učitelja — pedagogike.

Za Hrvate i Slovence bila je još i druga muka ta, što nijesu imali prave vježbaonice, jer ono desetak slovenske djece, što je u zavodu kao »vadžnica«, ne može se takvom smatrati. Hrvatima je još gore nego Slovencima, jer oni moraju u slovenskoj vježbaonici slovenski praktimirati, pa ti je bilo i jest u »vadžnici« često smijeha, da pukneš ko cvrčak. Maljušana bi dječica pitala, kad je komu hrvatskom kandidatu pobjegla riječ »što«: »A kaj je to »što«?« Hrvatski kandidat mrcvario bi slovenski jezik nemilosrdno, a istodobno kvario i svoj hrvatski, te je izašao iz učiteljišta, a da nije znao ni hrvatski ni slovenski, već nešto srednjega. Da nam nije bilo profesora g. Frankovića, koji je znao i umio »iz srca« držati predavanje o hrv. jeziku, koji nam je sa zanosom prikazivao ljepotu i bogatstvo našeg jezika, hrv. kandidati bili bi zaboravili i majčinu riječ.

Da istarski sabor prisili vladu, da preustroji učiteljište u Kopru, izjavi u sjednici od 20. VII. 1902., da neće ni pare votirati za nove pučke škole sve dotle, dok se to ne zbude. Ovoga se zaključka i držao sabor god. 1903. i 1904. Al se saboru činilo ovo sredstvo preštetno za školstvo u Istri, zato je u sjednici od 14. listopada 1904. prihvatio jednoglasno ovu rezoluciju školske komisije: »Poziva se c. kr. vlada, da saboru saopći prije rasprave o preventivu pokr. školskog fonda, kada li će izvršiti svoje obećanje glede razdiobe učiteljišta u Kopru.«

U sjednici od 9. XI. 1904. priobći saboru c. kr. namjesnik, knez Hohenlohe, da vlada smatra reformu učiteljišta u Kopru kao stvar jurve odlučenu, no da se to do danas nije moglo izvršiti stoga — ne uzev u obzir velike troškove — što je teško naći shodna mjesta kamo da se smjeste pojedina učiteljišta, koja će se iz Kopra prenesti. U istoj noti saopćuje namjesnik, da će se sa svom gorljivošću zauzeti, da svlada sve poteškoće i da se ne će umiriti, dok ne riješi stvar u suglasju s interesovanim strankama. Moli ujedno pokrajinski sabor, da ga podupre u njegovom nastojanju, osobito pako, što se tiče sjedišta novih učiteljišta.

Red je došao najprije na hrvatski odio, i pravo je, jer kao najzapušteniji potrebuje i najviše brige, njege i paske. Vlada se je dakle sa istarskim pokr. odborom sporazumjela glede sjedišta hrv. učiteljišta, i to za Kastav, dočim se sa Hrvatima nije sporazumjela — što je nama poznato — premda i oni spadaju u interesovane stranke, i oni će pri tome najviše štetovati. Hrvatsko i slovensko učiteljstvo Istre kao najinteresovanija stranka reklo je svoju o sjedištu hrvatskog učiteljišta, ako malko i prekasno, jer nije moglo doznati, što se iza kulisa radi, pa pri tome ostaje i danas.

Sada je stvar i bez naroda riješena — pa možda i privremeno — te prvi tečaj hrvatskog učiteljišta polazi ove dane u Kastav, a ravnateljem istog imenovan je nas većine učitelja bivši dragi prof. Fran Franković. Dok se veselimo, što Hrvati Istre ipak već jednom imaju svoje učiteljište, bez obzira na njegovo sijelo, to se toliko više radujemo, što je povjereno toli vrsnim rukama našeg Frankovića, za koga smo uvjereni, da će svim silama nastojati oko procvata tog novog našeg zavoda.

Cvao i rastao, Bože daj!

Učitelj.

Nāše plaće. Piše J. Mahulja.

Da naše plaće nisu ni najmanje pravedno uređene, poznata je činjenica, pošto im manjka prva podloga pravednosti — jednakopravnost. Glavna isprika, da se u nekim mjestima više troši nego li u drugima, puka je fraza za zasljepiti prostotu. Sve istarsko učiteljstvo: hrvatsko, slovensko i talijansko — a to je valjda najkompetentniji forum za svoj vlastiti opstanak — izjavilo se god. 1900. na sastanku u Puli za jednakopravnost, nu akoprem je taj sastanak bio upriličen po želji jednog talijanskog zastupnika, koji je htio doznati želje učiteljstva prije nego li se glasuje za novi školski zakon o plaćama, to je ipak taj zakon god. 1901. bio posve drugčije stiliziran i glasovan, te je dapače i dotični g. zastupnik za njega glasovao. To je zbilja ruganje sa učiteljstvom.

U vijeku, kad se svuda gleda uvažiti opravdane želje radnika, samo se to kod učiteljstva mimoilazi, oni bo su živalj s kojim netreba računati. Dapače pokle se čulo dosta opravdanih prigovora proti nepravednom razdijeljenju plaća po mjestima, i lanjske se godine prigodom glasovanja zakona o uređenju učiteljskih mirovina, onaj nesretni paragraf 23. opet umetnulo još u pogoršanom izdanju.

Međutim mi nesmiijemo šutiti, već u svakoj prigodi treba da dižemo svoj glas proti toj nepravdi i budemo li složno postupali, biti ćemo falanga s kojom će se morati

računati, pak prije ili kasnije naše će se opravdane želje mora i uvažiti. Te želje mogle bi se svesti na ove točke:

1. Učitelj i učiteljica jesu jednakopravni, naslovi »pod«
odpadaju.
2. Plaće se dijele po godinama službe u 4 razreda: učitelji bez ispita osposobljenja ili namjesni uživaju 1000 kruna godišnjih; učitelji sa ispitom osposobljenja do 10 godina službe 1200 kruna; učitelji od 10 do 20 godina službe 1400 kruna; a napokon učitelji sa preko 20 godina službe 1600 kruna.
3. Doplaci za kvinkvenije i ravnateljstvo ostaju kao i do sada.
4. Vrijeme službe i mirovina nek se računa po predloženom, ali još nesankcioniranom zakonu.

VJESNIK.

Kotarske učiteljske konference.

Učiteljstvo kotara Pazin, imalo je u tome gradu dne 17. listopada konferencu. Glavna tačka dnevnog reda bila je: risanje po naravi u pučkoj školi. Gospodin Gvaiz, prof. na c. kr. učiteljištu u Gorici, obradio je gradivo vrlo pomno i zanimivo. Skupštinari ga preko dva debela sata napeto slušali, pa šteta, što je i to vrijeme tako brzo odmaklo. Shodno bi doista bilo, kad bi se o tome predmetu držao tečaj za učitelje, pa ako se ne može više a to bar za osam dana.

Članom u kotarsko školsko vijeće izabran je Fran Baf, rav. učitelj u Tinjanu. Ostali članovi istog vijeća jesu: 1. c. kr. namj. savjetnik Ivan Šorli, predsjednik; 2. c. kr. školski nadzornici: Ivan Bunc za hrvatske i Vinko Parenzan za talijanske škole; 3. zastupnik crkve: Ivan Bersenda, župnik-dekan u Pićnu; 4. drugi zastupnik učiteljstva: Ivan Kos, upravitelj c. kr. hrv. državne gimnazije; 5. odaslanici pokrajinskog odbora: Dr. Petar Ghersa, općinski liječnik u Labinu, dr. Konstantin Constantini odvjetnik i Viktor Mrach, veleposjednik, oba iz Pazina.

U koparskom kotaru obdržavala se konferenca u Miljama dne 20. listopada. I ovdje je bio glavni predmet risanje uz predavanje istoga profesora kao što i u Pazinu. Iza ovoga čitao je učitelj Mahnić

svoju podrobnu osnovu prirodopisa za pučke škole. Ovu je skupština primila do znanja uz preporuku, da se ju dostavi učiteljstvu na ogled. Ravn. učitelj Vinko Šepić podao je izvješće o kotarskoj učiteljskoj knjižnici te se konačno izabralo člana u kotarsko školsko vijeće i to ravn. učitelja talijanske škole u Miljama.

Proširenje škole

Hrvatska dvorazredna pučka škola u Pazinu otvorena bje god. 1890., te se je godinu za godinom povećavao broj polaznika, tako da je porasla do trirazrednice a sada se nastoji o tome, da se ju proširi na četverorazrednicu. Time bi Istra imala tri višerazredne škole i to: petorazrednicu u Kastvu, Družbinu četverorazrednicu u Puli i eto ovu novu u Pazinu. Malo je to svakako višerazrednih škola na broj stanovništva u našoj pokrajini, a bilo bi ih i više, da bi samo kod nas mrvu ravnopravnosti bilo. Imade kod nas jednorazrednica i sa 200 učenika, pa onima što su odozgo niti ne pada na um da završe mišlju: ama kaki mora da bude tu napredak i kaka tek pluća u učitelja! Da ko kovačka mješina, pa izdiri dušu dok ti ne uteče.

Prenos Rakocijevih kosti.

Rakoci je živio u vrijeme, kad je u Franceskoj vladao najmoćniji vladar Lju-

devit XIV. Taj je vladar svakojako nastojao, kako bi ponizio i uništio Austriju. U Hrvatskoj i Ugarskoj bili su velikaši nezadovoljni, te su skovali urotu proti Beču. Urotnike je savjetom pomagao i Ljudevit XIV. Vođe urotnika Zrinjskog i Frankopana uhvatiše na vjeru, te im dana 30. travnja 1671. odrubiše junačke glave. Iza njihove smrti nije prestala buna u ovim dvim zemljama. U ratovima proti carskim četama najviše je sudjelovao Rakoci. Nu kad su njegove čete bile prevladane, pobježe u Tursku, jer ga je Austrija, kao veleizdajnika na smrt odsudila i umrije g. 1735 nedaleko Carigrada. Tamo je umrla i majka mu Jelena, kći bana Zrinjskog i Katarine Frankopanke. Austrija je bila zabranila prenesti kosti Rakocijeve u Ugarsku, nu danas je ta zabrana obaljena, a kosti jur počivaju na domaćoj rodnoj grudi.

Pronosi se, da će i hrv. sabor zatražiti, da se kosti hrvatskih junaka, Zrinjskog i Frankopana prenesu u Hrvatsku. Ako je prošteno Rakociju, valja da bude i veleizdajnicim Zrinskom i Frankopanu.

Prizuanju čast.

U posljednjem broju najavismo, da je naš drug i pčelar Lovro Tomašić u Pazinskim Novcima, za svoj izloženi med na pčelarskoj izložbi u Ljubnu zadobio počasnu diplomu. Tako nam sam najavio. Sada mu eto stignu ne diploma već zlatna kolajna a Švabo napisao: Ehrenpreis des mähr. Landesverbandes der deutschen Imker anlässlich der 51. Wanderversammlung in Leoben 1906.

Evala Lovro! I drugi učitelji na selu imali bi se ugledati u njega, te uznastojati oko procvata pčelarstva.

Njemačka pučka škola u Puli.

Uz sve mogućę njemačke pučke škole vojne mornarice, kano đačke pučke škole, pučke i gradanske djevojačke škole pa niže realke, opstoji i njemačka državna višerazredna škola, kojoj je nekako krov otkazao službu. A imade tu jošte nešto njemačkoga, a to je gimnazija. Na ukras svemu manjka jošte — njemačko sveučilište! Čini vam se?

No, za ovu državnu njemačku školu, koja se ne slaže sa svojim krovom, predviđeno je u ovogodišnjem državnom proračunu 140.550 kruna, da se ju već bu-

duće školske godine smjesti u novu novcatu zgradu. Lijepo! A Hrvati, autohtono stanovništvo ovoga grada, nemaju niti jedincatog razreda za svoju djecu, no samo Družbinu zasebnu četverorazrednicu koju dobri svijet uzdržava svojim žuljevima a polazi je 280 djece, koja bi se i u čas podvostručila, samo da bi se tu čeljad moglo spremati pa makar i pod trošan krov. Tako je, to su ideje a narod nek plaća i gleda — sunce, možda će odzgor boljeg što da zasine.

Društveni pjevački zbor.

Društveni je odbor nakanio, da zainteresuje svoje članove, e bi se ustrojio pjevački zbor, koji bi u raznim zgodama diljem Istre širio svoje poslanstvo i prigodom svog glavnog zasjedanja osladio ono nekoliko sati skupnog boravka sa skladnom i lijepom našom pjesmom. Drugovi i družice, kojih zar i ljubav vodi do nešto lijepa i uzvišena i čute u svojim dušama onu, da se složnim silama može sve prebrditi, ovi neka se najave drugu Vinku Šepiću, ravn. učitelju u Buzetu, označiv mu koji bi glas pjevali, a ovaj će im priposlati odnosne pjevačke dionice. I doba je da se pjesmom podignemo, jer pjesme glas sveti je glas, koji bodri i diže smalaksale a krijepi budne i žive. A nas Istra treba više no ikad, pa je dužnost naša, da joj osladimo pjesmom gorke časove njezinog bivstvanja. Na posò dakle!

Preporuka.

Povjerenik Vinko Šepić umoljava dosadanje i nove članove »Matice hrvatske« i »Hrv. knjiž. ped. zbora«, da mu pošalju što prije članarinu za društvena izdanja za god. 1906.; ujedno se upozoruju na pogodnost što ju uživaju članovi Matice hrv. i ped. zbora, da dobivaju uz pò cijene izdanja »Slovenske matice« i »Šolske matice« u Ljubljani, one za tri a ove za dvije kruna.

Isti imade jošte u zalih knjige »Matice hrvatske« za godinu 1905. uvezane ili nezvezane. Tko ih želi imati, znade kamo da se obrati.

Narodni dom.

Prošle nedjelje otvoren je svečanim načinom »Narodni Dom« u Roču. Bilo sretno!

Današnji prilog.

Prilažemo ovome broju nacrt pravila istarskog učiteljskog društva »Narodna Prosvjeta«. Upozoruju se društveni članovi, da svoje možebitne opaske, popravke i ostalo, tičuće se istih pravila, najave najkasnije do 15. studenoga društvenom odboru u Pazin. Ovaj će prema tome udesiti pravila te ih poslati na potvrdu višoj vlasti.

Talijanske škole u inozemstvu.

U proračunu ministarstva izvanjskih posala postavljena je svota od 1,125.000 lira za uzdržavanje talijanskih škola u inozemstvu. Valja znati, da za ove škole skrbi također društvo »Dante Alighieri«. Škole koje podupire ovo društvo polazi 76.000 djece. Bože dobri, koliko je naše djece u tom broju sadržano, koji se neće nikada više povratiti k svome pragu i ognjištu! Od tih silnih para otpasti će lijepi dio i na naše krajeve, pa bi doista vrijedno znati, uz koju je cijenu kupljena Istra i Dalmacija.

Ženske gimnazije u Ruskoj.

U Rusiji ima danas u svemu 12 ženskih gimnazija, koje se sve po istim načelima upravljaju. Obvezatni predmeti jesu: ruski jezik i književnost, vjerouka, franceski i njemački, matematika, zemljopis, fizika i kozmografija, pedagogija, higijena, najelementarnije znanje o medicini, krasopis, risanje, ručni rad, pjevanje i plesanje. Neobvezatni su predmeti: engleski, latinski i glazba. Na čelu svakoga takvog zavoda je nadravnatelj i nadzornik, onda ravnateljica, koja se ima brinuti za školski red i zdravstveno stanje zavoda. Njoj su podvržene nadstojnice pojedinih razreda. Na svakom je zavodu namještena i po jedna liječnica, koja ne samo što obučava u medicini i higijeni, nego ima paziti i na zdravlje učenica.

Pruska.

U proračunu za školstvo za god. 1906. bilo je odlučeno 195,927.064 maraka. Po tome zapada državu svaki sveučilištni građanin 650 do 700 maraka svaki đak srednje škole 85 do 90 maraka, a učenik

pučke škole nešto oko 14 maraka. A pitamo, šta stoji našu pokrajinu ono 17.000 djece koja škole ne polazi a ipak narod plaća porez za uzdržavanje škola?

Književnost i umjetnost.

Primismo:

Risanje u pučkoj školi, izradio J. Marin.

Ova je zbirka uzoraka popraćena predgovorom, u kojem se govori o svrsi i zadaći prostoručnog risanja u pučkoj školi, raspravlja se o metodi u opće a napose o metodi izradbe ovih uzoraka, podaju se primjerci uzornih predavanja, iznašaju se naučne osnove risanja za jedno i više-razredne škole i konačno se podaju napuci glede uporabe boja.

Izdanje obuhvaća 34 uzorna lista sa 91 predvježbom, 400 životnih likova i 68 ornamenta, zapada 4 krune a izdano je u tiskari sv. Ćirila i Metoda u Mariboru.

Ovo je risanje uvedeno jur na mnogim našim školama kano u Pulj, Kastvu i t. d. te su i uspjesi bili vrlo lijepi. Preporučamo.

Djevojačka gimnastika.

Pod tim naslovom izašla je knjiga, koju je priredila Ivana Hirschmann, učiteljica gimnastike u ženskom liceju i zem. višoj djevojačkoj školi u Zagrebu. Knjiga vrlo je zgodna te je — kako spisateljica sama veli — ova je knjižica namijenjena u prvom redu učiteljicama a u drugom tek onima, koji se pripravljaju i osposobljuju za to zvanje.

Kod nas pako u Istri, dobro bi došla i svakomu učitelju na obospolnoj školi.

Korice za „Narodnu Prosvjetu“

Za prvi godišnjak »Narodne Prosvjete«, priređuje knjigovežnica Laginja i dr. originalne korice. Ove će stojati moderno izrađene u platnu K 1.—, sa vezom K 1:80.

Tko želi iste imati, neka se obrati na rečenu knjigovežnicu.

Prvo česko dioničko društvo za osjeganje života u Pragu

Jedino slavensko dioničko društvo za životno osjeganje

Najpovoljnije i najjeftinije osjeganje:

- a) za slučaj smrti
- b) " " " i doživljenja
- c) osjeganje miraza
- d) " " budućnosti djece
- e) " " uz istodobno zajamčeno ukamačivanje uplaćenih premija
- f) osjeganje za slučaj nesposobnosti (invaliditeta)
- g) osjeganje raznih kombinacija za uživanje doživotnih renta itd.

Pogodnosti osjeganja:

- a) Osjeganani iznos isplaćuje se odmah poslije smrti. U slučaju samoubojstva i dvo-boja pako, ako je osjeganje bilo dvije godine u krijeposti.
- b) Neuplaćene police ne propadnu, ako su bile bar tri godine u krijeposti. U tom slučaju izdaje društvo smanjene police proste daljnjih uplata.
- c) Zapale ili smanjene police mogu se u roku 3 mjeseca obnoviti.
- d) Ratni riziko priznat je besplatno u svakom osjeganju do 10.000 K izim kod aktivnih vojnika i osoba, koje vrše vojničku službu u ratnoj mornarici.

Sve potrebite upute, razjašnjenja, cijenike itd. daje glavni zast. za Istru i Dalmaciju
gosp. Lacko Križ u Puli.

Svoj k svomu!

Svoj k svomu!

NOVO SKLADIŠTE POKUĆSTVA

A. Žunić & Co - Pula

na uglu ulice Via S. Martino i Circonvallazione

Novouredjeno skladište sva-
kovrsnog pokućstva:

zrcala, slika, stolica, divana

itd itd.

Cijene umjerene.

Na početku školske godine

preporuča

SVEKOLIKE ŠKOLSKE TISKANICE,
LIJEPOPISNICE, ZADAĆNICE,
RISANKE, PISARSKE I RI-
SARSKE POTREPŠTINE

NARODNA TISKARA
LAGINJA i drug.

prije J. KRMPOTIĆ i drug.

ulica Giulia, 1 — Pula — ulica Giulia, 1

ANT. TRANFIĆ, PULA

ULICA SISSANO-DIANA, 7.

GLAVNO SKLADIŠTE U KAŠTELSTAROME.

Vlastiti proizvodi najboljih Dalmatinskih vina te
maslinovog ulja. — Razašilje počam od 56 l.
unaprijed. — Cijenike šalje badava francko.

Za naručbe kao i sve drugo, obratiti se u Pulu.